

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

11. Баженов А.В. Государственно-частное партнерство: проблемы и перспективы инвестирования в сферу обращения с отходами / Экологический вестник России / № 7 / 2011 г.;
12. Барьеры развития механизма ГЧП в России. – М.: НПФ «Экспертный институт», 2010;
13. Васильева А. Через тернии к ГЧП / «Государственно-частное партнерство в России» №1 / февраль 2013;
14. Государство и бизнес: институциональные аспекты. М.: ИМЭМО РАН, 2006
15. Гагарин П. «Государственно-частное партнерство как инструмент реализации масштабных проектов», Аналитическое исследование, аудиторско-консалтинговая группа «Градиент Альфа Инвестментс групп», 14.03.2013.
16. «ГЧП в России: точечные проекты или масштабные институты»/ Промышленник России/ июль-август 2012
17. Игнатюк Н.А. Государственно-частное партнерство – М.: Юстицинформ, 2012;
18. Зверев А. Нормативно-правовая база регулирования государственно-частных партнерств (ГЧП) и концессий в странах с переходной экономикой: эволюция и тенденции / Право на этапе перехода / ЕБРР / 2013 г.;
19. Резникова А. Механизм ГЧП в России не работает /Ежедневная деловая газета РБК daily / 26.11.2010;
20. Частно-государственное партнерство: состояние и перспективы развития в России: Аналитический доклад. М.: Институт экономики РАН, Национальный инвестиционный совет, 2006. С. 14.
21. Обзор за 2012 год. Как обеспечить успех ГЧП в России / Официальный сайт компании Ernst and Young, <http://www.ey.com/RU/ru/Industries/Government---Public-Sector/PPP-survey-2012---Overview>;
22. Литвинова Ю. ГЧП для инфраструктуры – Экспертный портал Высшей школы экономики ОПЕК.py/ 25.03.2010 / <http://opec.ru/1240402.html>;
23. Информационная справка портала проекта «Государственно-частное партнерство в социальной сфере: распространение лучшего опыта Великобритании и Санкт-Петербурга» / <http://ppp.leontief-centre.ru/content4>;
24. Официальный сайт о ГЧП, поддерживаемый Центром государственно-частного партнерства государственной корпорации «Банк развития и внешнеэкономической деятельности (Внешэкономбанк)», <http://pppinrussia.ru/main/>;
25. Официальный сайт Внешэкономбанка, раздел ГЧП, <http://veb.ru/strategy/PPP/pppactions/>;
26. Федеральный портал «Инфраструктура и государственно-частное партнерство в России», <http://www.pppi.ru/>
27. Официальный сайт Центра развития государственно-частного партнерства <http://pppcenter.ru/ru/>;
28. International Conference on «Meeting India's Infrastructure Needs with Public Private Partnerships. The International Experience and Perspective». Conference Report, February 5-6, 2007, Shangri-La Hotel, New Delhi;
29. Y.H. Kwak, Y.Y. Chih, C. W. Ibbts, Towards a Comprehensive Understanding of Public Private Partnerships for Infrastructure Development, CaliforniaManagementReview, VOL. 51, NO.2, 2009, pp.51-78;
30. Ranjith Appuhami, Sujatha Perera & Hector Perera Management Controls in Public-Private Partnerships: An Analytical Framework.- Australian Accounting Review No. 56 Vol. 21, Issue 1, 2011;
31. Официальный сайт Всемирного банка, PPP in Infrastructure Resource Center, The World Bank, <http://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/>;
32. Официальный сайт Европейского центра исследования ГЧП (European PPP Expertise Centre, <http://www.eib.org/epcc/about/>;
33. Официальный сайт The national council for public-private partnerships, <http://www.ncppp.org/>;

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ В ОЦІНЦІ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В АГРОПРОДОВОЛЬЧІЙ СИСТЕМІ

Княженко І. І., доцент кафедри менеджменту Бердянського університету менеджменту і бізнесу

Княженко І.І. Регіональні аспекти в оцінці ефективності державного регулювання в агропродовольчій системі

У статті досліджено економічну ефективність державного регулювання агропродовольчої системи з виробництва продукції харчування за умов урахування регіональної діяльності. За результатами аналізу впливу державної підтримки на валове виробництво продукції рослинництва у 24 областях України встановлено функціональну лінійну залежність валового виробництва зернових регіонами України від рівня державної підтримки зі співвідношенням 37 : 1, що свідчить про стимулюючий характер самої підтримки для великотоварних виробників. Розроблена модель ранжування регіонів України за комплексним рейтингом, шістьма економічними показниками, за якими по ретроспективним даним визначається спрямованість їх ефективної діяльності в рослинництві або тваринництві за видами виробляємої продукції. Визначено економічну доцільність переходу від дворазової сплати державою вартості продукції рослинництва при форвардних закупівлях у співвідношенні 50% : 50% до триразової – 25% : 25% : 50% з економічною ефективністю більше 20 млн грн. на рік

Ключові слова: агропродовольча система, державне регулювання, регіональні аспекти державної підтримки, економічна ефективність, інтервенційні ціни.

Княженко І.І. Региональные аспекты в оценке эффективности государственного регулирования в агропродовольственной системе

В статье исследована экономическая эффективность государственного регулирования агропродовольственной системы по производству продуктов питания при условии учёта региональной деятельности. Результаты анализа влияния государственной поддержки на валовое производство продукции растениеводства в 24 областях Украины и АР Крым показали функциональную линейную зависимость валового производства зерновых регионами страны от уровня государственной поддержки в соотношении 37:1, что свидетельствует о стимулирующем характере самой поддержки для производителей. Разработана модель ранжирования регионов Украины по комплексному рейтингу, шести экономическим показателям, по которым, благодаря ретроспективным данным, определяется направление их эффективной деятельности в растениеводстве или животноводстве по видам производимой продукции. Определена экономическая целесообразность перехода от двукратной оплаты государством стоимости продукции растениеводства при форвардных закупках в соотношении 50%:50% к трёхкратной - 25%:25%:50% с экономической эффективностью более 20 млн грн. в год.

Ключевые слова: агропродовольственная система, государственное регулирование, региональные аспекты государственной поддержки, экономическая эффективность, интервенционные цены.

Knyazhenko I.I. The regional aspects in the evaluation of the effectiveness of the state regulation in the agro-food system

The article examines the cost-effectiveness of the state regulation of the agro-food system of the food production under conditions excluding regional activities. The analysis of the impact of the state aid on gross crop production in 24 regions of Ukraine established the functional line dependence of the gross grain production in the regions of Ukraine from the level of the public support with a ratio of 37: 1, indicating the stimulatory of the nature of the support big manufacturers. The model ranking regions of Ukraine in a complex rating is done, as also six economic indicators for which historical data is determined by the thrust of their effective work in crop or livestock by the type of the products manufactured. The economic feasibility of the transition from the double payment of the state costs of the crop production forward at purchases in the ratio 50%: 50% up to three times a day - 25%: 25%: 50% of the economic efficiency of over 20 million is determined per year.

Keywords: agro-food system, government regulation, regional aspects of government support, economic efficiency, intervention prices.

Постановка проблеми. Державна підтримка економічної діяльності країни визначається загальною спрямованістю державного

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

регулювання на становлення «ефективної держави», основоположними засадами якої є: інституційна забезпеченість ринкової економіки; спрямованість діяльності на економічне зростання та справедливий розподіл результатів ринкових здобутків; соціальна захищеність від факторів ринкового ризику; встановлення партнерства з діловим світом та громадськими організаціями; протидія волюнтаризму та корупції [1]. Основним критерієм ефективності державного регулювання є економічне зростання країни, яке забезпечує підвищення її національного доходу та дає можливість для формування раціональної структури виробництва, захисту товаровиробників від сил природи, встановлення розумних державних вимог до податкового навантаження, соціального захисту населення, безпеки праці, охорони довкілля, уникнення трудових конфліктів тощо. До інструментів державного економічного регулювання відносяться: бюджетні (урядові програми, державні закупівлі, пряме державне фінансування, визначення статей витрат бюджету, управління дефіцитом бюджету тощо), податкові (формування системи оподаткування, визначення об'єктів оподаткування та рівня оподаткування, застосування податкових пільг), грошово-кредитні (забезпечення грошової емісії, контроль за грошовим обігом та інфляцією, встановлення розміру облікової ставки тощо) амортизаційні (встановлення норм амортизації, перерозподіл амортизаційних відрахувань, механізми прискореної амортизації тощо) заходи, дослідження яких не враховували фактор регіональної економічної діяльності товаровиробників в загальнодержавній складовій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями ефективності державного регулювання економіки аграрної сфери встановлено складність проблеми та неоднозначність підходів до її оцінки. Так, в роботах Маслак П.В., Пасенко Г.П., Старостенко Г.Г. визначається необхідність комплексного критеріального соціально - економічного підходу до оцінки стратегічної ефективності державного регулювання з позицій суб'єктно-об'єктних відносин з урахуванням наявності власності, можливостей самореалізації людини та ринкових відносин, які забезпечують ефективну економічну підприємницьку діяльність в умовах впливу життєдіяльних регуляторних дій держави [2, 3, 4.]. Оцінка економічної ефективності державного регулювання по валовим показникам виробництва продовольчої продукції в цілому по країні та по окремим видам продукції (зернові та зернобобові, молоко, м'ясо, овочі, фрукти) дозволяє в тактичному плані (щорічно) здійснювати коригування рівнів та напрямів державної підтримки в залежності від досягнутого рівня та вимог споживачів на внутрішньому та зовнішньому ринках[5, 6, 7, 8].

Мета дослідження – процеси державного регулювання агропродовольчої системи України. **Об'єкт дослідження** – економічна ефективність державної підтримки агропродовольчої системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державне регулювання в аграрній сфері базується на Законах України « Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року», «Про державну підтримку сільського господарства України», «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» та інших нормативно-правових актах, якими визначається комплекс економічних інструментів, забезпечуючих його реалізацію та втілюють: цінове регулювання, фінансово-кредитну підтримку, субсидії та дотації, податкове стимулювання, спеціалізовану підтримку за окремими напрямами і програмами тощо.

Державне регулювання економіки агропродовольчої системи в частині підтримки виробництва продовольчої продукції здійснюється розподілом видатків на Міністерство аграрної політики та продовольства із Загального та Спеціального фондів Державного бюджету України за статтями: підтримка виробництва рослинництва та тваринництва, фінансова підтримка через здешевлення кредитів, кредити фермерським господарствам, підтримка обслуговуючих кооперативів, компенсація вартості сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва, відшкодування будівництва та реконструкції споруд, кредитне фінансування аграрного фонду щодо державних форвардних закупівель тощо (табл. 1). При цьому загальні витрати по Міністерству аграрної політики та продовольства становлять майже 5% Державного бюджету, наповнення якого надто нерівномірно за кварталами року.

Детальний аналіз впливу державної підтримки на валове виробництво продукції рослинництва здійснювався за регіонами України (24 області та АР Крим).

Таблиця 1.

Розподіл видатків Державного бюджету України на фінансування Міністерства аграрної політики та продовольства

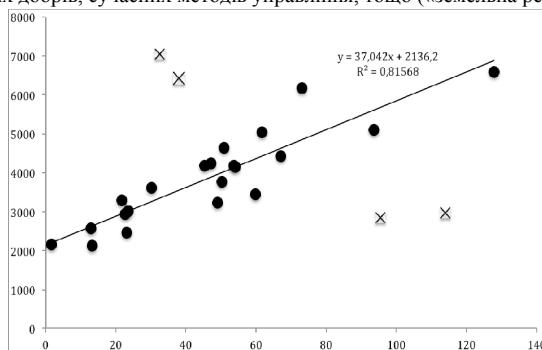
Бюджет України: надходження асигнувань та видатки по	Рік				
	2008	2009	2010	2011	2012
Державний бюджет України:					
- надходження, млрд. грн.,	231,93	245,94	255,00	303,88	373,96
- видатки, млрд. грн.	253,21	274,16	307,75	342,89	413,60
Видатки МінАПП (млрд. грн.):					
- на загальні потреби	12,162	6,3652	5,7545	10,469	8,4513
- на підтримку товаровиробників	7,9292	6,9582	4,9239	9,5025	10,262
- на кредити Аграрному фонду	2,0000	2,1400	3,1588	3,7123	7,0000
Надходження по кварталам року, %:					
I квартал	12,0	1,7	2,1	3,4	1,4
II квартал	31,1	12,9	3,4	11,8	9,2
III квартал	21,8	14,3	23,6	23,4	32,4
IV квартал	36,1	71,5	70,9	61,4	57,1

Встановлено, що за виключенням чотирьох областей Рівненської та Сумської (високий рівень державної підтримки з невисоким виходом валової продукції), а також Черкаської та Дніпропетровської (незначна державна підтримка та значний обсяг виробленого валового продукту), має місце тісна взаємозалежність між указаними факторами з коефіцієнтом кореляції 0,93 (рис. 1):

$$B = (37,042i + 2136,2), \text{ млн. грн.,} \quad (1)$$

де: B_i – валова внутрішня продукція рослинництва, млн. грн.; P_i – рівень державної підтримки регіону, млн. грн..

Отримані результати свідчать про стимулюючий вплив державної підтримки на ВВП продукції рослинництва з коефіцієнтом 1:37, що зумовлюється, по-нашому розумінню, проявом ефективності ведення виробничої діяльності великотоварними підприємствами, в яких в основному сконцентровано виробництво зернових внаслідок використання сучасних технологій, оновленого машино-тракторного парку, якісного посівного фонду та мінеральних добрив, сучасних методів управління, тощо («земельна рента II типу») [7].

•, × - області, прийняті до загального аналізу та виключені з нього, відповідно

Рис. 1. Залежність валового виробництва агропродовольчої продукції від рівня державної підтримки по областях України.

**ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ
ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА**

Економічна діяльність агропродовольчої системи України у 2010 році забезпечила вклад у валовий внутрішній продукт держави у розмірі понад 100 млрд.грн. (табл.2). Лідерами виробництва валової сільськогосподарської продукції є : Вінницька, Донецька, Дніпропетровська, Київська, Полтавська та Черкаська області, обсяг виробництва в яких коливається від 4900 до 7100 млн. грн. При цьому за продуктами рослинництва (зернові та зернобобові) із вказаних вище областей лідерами є Вінницька, Дніпропетровська, Київська, Полтавська (обсяг виробництва 2900 ÷ 4300 млн. грн.), а за продуктами тваринництва до найбільших виробників належать Вінницька, Донецька, Дніпропетровська, Київська та Черкаська області (обсяг виробництва від 1900 до 4300 млн. грн.).

За статистичними даними Мінагрополітики та продовольства України (табл. 2) було здійснено диференційований аналіз економічної діяльності у агропродовольчій системі по 24 областям та АР Крим (надалі, для спрощення, використовується термін « 25 областей») за 6-тю показниками: загальна валова продукція агропродовольчої системи (ВПАС); обсяг ВПАС на одну особу мешканця області; обсяг продукції рослинництва; обсяг продукції тваринництва; обсяг ВПАС підприємств агропродовольчої системи з приватною формою власності у тому числі колективних, фермерських, кооперативних господарств; ВПАС домогосподарств сільського населення.

По кожному з показників в залежності від його значення проведено розподіл областей за схемою – області з найбільшим показником присвоювалося перше місце, другим місцем визначалася область з меншим показником і так далі до останнього 25 місця.

З метою наочності представлення отриманих результатів введено відносний показник рейтингу області, який розраховувався за залежністю $r_i = 1 / M$, де: M – місце області за визначеним показником; i- індекс показника (i=1,2,3,4,5,6 відповідно). При такому підході рейтинг області може змінюватися від 1 - перше місце до 0,04 - останнє 25 місце. В подальшому, для сумарної оцінки діяльності кожної області в агропродовольчій системі України визначався її комплексний рейтинг шляхом сумування по r_i за усіма 6-тю показниками,

$$\text{тобто: } R = \sum_{i=1}^6 r_i, \text{ відн. од.}$$

На основі наведеного підходу та даних табл.2 було встановлено комплексний рейтинг кожної з областей, який відображено на рис.2.

Таблиця 2.

Результати діяльності агропродовольчої системи по областях України та її державна підтримка у 2010 році.

Область	ВПАС*	ВПАС на особу	ВПАС рослинництва	ВПАС тваринництва	ВПАС підприємств	ВПАС господарств населення	Державна підтримка, тис.грн.
Україна	100536,2	2192	58677,6	41858,6	45149,2	55387	47 124,3
АР Крим	4239,1	1808	2064,8	2174,3	1962,5	2276,6	73 016,2
Вінницька	6162,5	3744	4224,2	1938,3	2775,9	3386,6	23 527,5
Волинська	3013,6	2906	1481	1532,6	805,2	2208,4	68 882,5
Дніпропетровська	6426,1	1921	3491,3	2934,8	3785,4	2640,7	106 515,4
Донецька	5035,1	1132	2633,3	2401,8	2498,7	2536,4	21 749,6
Житомирська	3293,4	2568	1859,6	1433,8	891,5	2401,9	1 6113
Закарпатська	2153	1728	1012,2	1140,8	83,5	2069,5	30 283,1
Запорізька	3601,2	1994	2319,8	1281,4	1897,7	1703,5	13 002,7
Івано-Франківська	2572,2	1864	1012,2	1560	583,9	1988,3	127 799,7
Київська	6587,9	1460	3405,4	3182,5	4081,8	2506,1	50 302,7
Кіровоградська	3767,2	3716	2688,5	1078,7	1877,5	1889,7	23 062,8
Луганська	2458,5	1068	1365,9	1092,6	1167	1291,5	82 963,7
Львівська	4181,4	1642	2102,4	2079	1097,7	3083,7	59 844,5
Миколаївська	3439	2899	2414,2	1024,8	1698,1	1740,9	50 936,7
Одеська	4641,3	1942	3329,4	1311,9	2007,6	2633,7	93 653,9
Полтавська	5095,3	3411	3548,6	1546,7	2703,1	2392,2	113 942,7
Рівненська	2958,2	2568	1738,5	1219,7	652,8	2305,4	95 515,2
Сумська	2843,2	2437	1809,1	1034,1	1131,4	1711,8	22 683,0
Тернопільська	2941,6	2707	1867,1	1074,5	1045,1	1896,5	67 074,2
Харківська	4413,2	1598	2495,2	1918	2003,9	2409,3	54 087,0
Херсонська	4148,6	3803	3107,8	1040,8	1722	2426,6	64 873,4
Хмельницька	4172	3136	2728,9	1443,1	1636,7	2535,3	84 825,4
Черкаська	7044,8	5460	2805,1	4239,7	5218,4	1826,4	13 246,9
Чернівецька	2129,1	2354	1156,6	972,5	449,8	1679,3	49 067,2
Чернігівська	3218,7	2916	2016,5	1202,2	1372	1846,7	47 124,3

* - валова продукція агропродовольчої системи, млн.грн.

За отриманими результатами маємо можливість визначити, що найбільший рейтинг мають п'ять областей: Черкаська, Вінницька, Київська, Дніпропетровська та Полтавська, на які припадає понад 20% валової продукції агропродовольчої системи України.

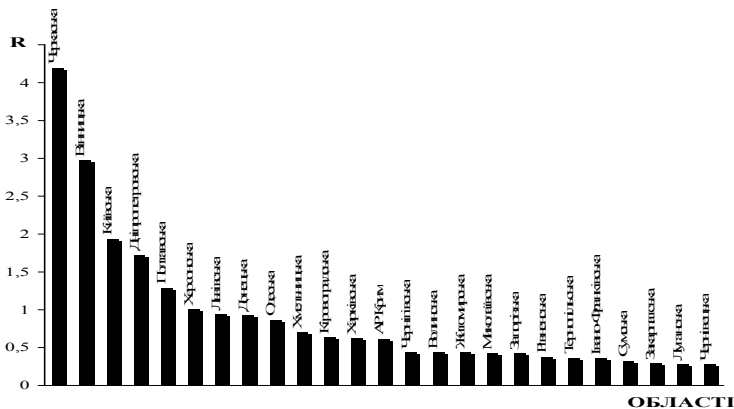

Рис.2. Розподіл областей України за комплексним рейтингом R

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОТРУДНИЦТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ
ЮГО-ВОСТОЧНОЇ ЄВРОПИ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСЬКОГО ЕКОНОМІЧЕСЬКОГО СОТРУДНИЦТВА**

У вказаних областях при значному обсязі ВПАС його структура суттєво відрізняється. Так, якщо Черкаська область в основному характеризується виробництвом продукції тваринництва (співвідношення обсягу продукції тваринництва до обсягу продукції рослинництва становить 1,51), то у Вінницькій, Дніпропетровській та Полтавській основною спрямованістю сільськогосподарської діяльності є виробництво продукції рослинництва (співвідношення обсягу продукції тваринництва до обсягу продукції рослинництва в середньому дорівнює 0,57). У Київській області практично має місце паритет обсягів з виробництва обох видів сільськогосподарської продукції (вказане співвідношення – 0,93).

У загальному плані агропродовольча система України на теперішній час визначається як країна-виробник продукції рослинництва зі значним експортним потенціалом, що у 2010 році дозволило експортувати 10,12 млн.т. зернових на загальну суму 2466 млн. дол. (таблиця 3) і вийти на 13 місце в світі.

Таблиця 3

Динаміка виробництва та експорту зернових культур в Україні.

Роки	ВВП млн.грн	Вартість зернових грн/т	Обсяг виробництва		Обсяг експорту	
			Млн.грн	Млн. т	Експорт млн дол. США	Млн т
2001	20419	381,3	15,14	39,71	483,7	6,87
2002	22581	312,5	12,13	38,8	997,7	8,53
2003	26734	535,1	10,83	20,23	402,3	9,56
2004	34511	453,1	18,94	41,81	844,3	9,65
2005	44145	417,8	15,88	38,02	1383	8,91
2006	54415	515,2	17,65	34,26	1353,6	8,31
2007	72073	833,5	24,42	29,3	763,6	10,05
2008	94805	778,6	41,49	53,29	3703,8	18,09
2009	91334	799	36,78	46,03	176,5	7,34
2010	100536	1120,9	44,02	39,27	2466,5	10,12

У 2011 році в Україні завдяки державній підтримці та сприятливим погодним умовам був зібраний рекордний урожай зернових та зернобобових - 56,7 мільйонів тон, що майже на 45% перевищив урожай 2010 року. Це дало можливість отримати 3617 млн. дол. за рахунок експорту. Погодні умови 2012 року знизили урожай сільськогосподарських культур до 50,7 млн.т.

Розроблена методика ранжування областей України дозволила також провести ретроспективний аналіз ефективності їх діяльності за період з 1990 -2010 роки (таблиця 4).

За цей період вищезазначені області: Черкаська, Вінницька, Київська, Дніпропетровська та Полтавська майже постійно знаходяться у п'ятірці лідерів за комплексним рейтингом R, а починаючи з 2008 року вони стабільно очолюють рейтинг областей за результатами їх агропродовольчої діяльності.

Вказаний підхід дозволяє також дослідити динаміку діяльності окремих областей у часі. Так, Харківська область у 2005 році посідала третє місце за рейтингом - 2,1. За шість років ефективність її діяльності постійно знижувалася: 2007р. – 1,73; 2008р. – 1,1; 2009р. – 0,93; 2010р. – 0,62 і вона посіла 12 місце, що свідчить про недостатність використання потенціалу області. Черкаська область у 1990 році займала 12 місце серед областей УРСР з рейтингом 0,62. З 1995 року за результатами її діяльності рейтинг почав постійно зростати: 1995р. - 0,82; 2000р. - 1,67; 2005р. – 1,89; 2007р. – 2,34; 2008р. – 2,45; 2009р. – 4,22; 2010р. – 4,19 і вона посіла перше місце.

Таблиця 4.

Ранжування областей за сумарним рейтингом (R) по рокам діяльності

1990		1995		2000		2005		2007		2008		2009		2010	
Області	R	Області	R	Області	R	Області	R	Області	R	Області	R	Області	R	Області	R
Вінницька	4,17	Вінницька	5,00	Вінницька	4,33	Київська	3,29	Київська	3,44	Київська	3,39	Черкаська	4,22	Черкаська	4,19
Київська	2,49	Київська	3,29	Львівська	2,38	Дніпропетровська	2,25	Черкаська	2,34	Вінницька	3,01	Вінницька	2,93	Вінницька	2,98
Харківська	1,99	Дніпропетровська	1,71	Київська	1,91	Харківська	2,10	Полтавська	2,28	Черкаська	2,45	Київська	1,89	Київська	1,94
Полтавська	1,4	Полтавська	1,38	Черкаська	1,67	Черкаська	1,89	Харківська	1,73	Дніпропетровська	1,81	Полтавська	1,73	Дніпропетровська	1,73
Дніпропетровська	1,3	Чернігівська	1,16	Харківська	1,42	Вінницька	1,55	Вінницька	1,59	Полтавська	1,42	Дніпропетровська	1,54	Полтавська	1,29
Львівська	1,3	Харківська	1,07	Дніпропетровська	1,31	Львівська	1,53	Львівська	1,54	Харківська	1,10	Харківська	0,96	Херсонська	1,00
Чернігівська	1,1	Хмельницька	0,95	Донецька	1,14	Полтавська	1,25	Дніпропетровська	1,37	Львівська	0,94	Львівська	0,95	Львівська	0,94
Донецька	0,8	Донецька	0,88	Хмельницька	0,97	Донецька	1,24	Донецька	0,92	Кіровоградська	0,92	Донецька	0,88	Донецька	0,93
Хмельницька	0,7	Черкаська	0,82	Одеська	0,96	Кіровоградська	0,91	Хмельницька	0,89	Донецька	0,84	Хмельницька	0,82	Одеська	0,87
Житомирська	0,6	Львівська	0,69	Чернігівська	0,69	Одеська	0,74	Чернігівська	0,84	Одеська	0,63	АР Крим	0,68	Хмельницька	0,70
Кіровоградська	0,6	Житомирська	0,59	Полтавська	0,62	Чернігівська	0,59	АР Крим	0,53	АР Крим	0,62	Херсонська	0,68	Кіровоградська	0,63
Черкаська	0,6	Одеська	0,52	Херсонська	0,53	Хмельницька	0,54	Волинська	0,51	Хмельницька	0,61	Одеська	0,56	Харківська	0,62
Одеська	0,6	Кіровоградська	0,52	Житомирська	0,50	Херсонська	0,51	Тернопільська	0,49	Херсонська	0,57	Кіровоградська	0,55	АР Крим	0,62
АР Крим	0,6	Сумська	0,47	Сумська	0,46	Житомирська	0,48	Житомирська	0,45	Чернігівська	0,54	Чернігівська	0,53	Чернігівська	0,44
Волинська	0,5	Тернопільська	0,44	Волинська	0,44	Запорізька	0,46	Запорізька	0,43	Волинська	0,45	Житомирська	0,44	Волинська	0,44
Запорізька	0,4	Запорізька	0,43	Тернопільська	0,44	Волинська	0,46	Сумська	0,43	Запорізька	0,44	Миколаївська	0,43	Житомирська	0,44
Сумська	0,4	Рівненська	0,38	Запорізька	0,42	АР Крим	0,43	Кіровоградська	0,41	Житомирська	0,43	Волинська	0,43	Миколаївська	0,43
Херсонська	0,4	АР Крим	0,37	АР Крим	0,42	Сумська	0,40	Херсонська	0,40	Миколаївська	0,41	Запорізька	0,41	Запорізька	0,43
Тернопільська	0,4	Херсонська	0,36	Кіровоградська	0,42	Миколаївська	0,37	Рівненська	0,40	Рівненська	0,37	Тернопільська	0,37	Рівненська	0,38
Миколаївська	0,3	Волинська	0,36	Рівненська	0,37	Тернопільська	0,36	І-Франківська	0,37	Сумська	0,37	Рівненська	0,36	Тернопільська	0,37
Рівненська	0,3	Миколаївська	0,33	І-Франківська	0,36	Рівненська	0,34	Одеська	0,37	Тернопільська	0,36	Сумська	0,36	І-Франківська	0,36
Луганська	0,3	І-Франківська	0,33	Миколаївська	0,31	І-Франківська	0,33	Луганська	0,30	І-Франківська	0,32	І-Франківська	0,33	Сумська	0,32
І-Франківська	0,2	Луганська	0,29	Чернівецька	0,29	Луганська	0,32	Закарпатська	0,30	Луганська	0,31	Закарпатська	0,29	Закарпатська	0,30
Чернівецька	0,2	Чернівецька	0,28	Закарпатська	0,28	Чернівецька	0,28	Чернівецька	0,30	Закарпатська	0,29	Луганська	0,29	Луганська	0,28
Закарпатська	0,2	Закарпатська	0,27	Луганська	0,27	Закарпатська	0,28	Миколаївська	0,27	Чернівецька	0,28	Чернівецька	0,28	Чернівецька	0,28

Відповідно до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» форвардні закупівлі продукції здійснюються Аграрним фондом України для забезпечення цінової стабільності в державі та проводяться на конкурсній контрактній основі після завершення посівної компанії (приблизно перший квартал поточного року) у обсягах по зерновим та зернобобовим не менше 5 тис. т. (з 2013 року – 2,5 тис. т.) на один контракт. Розрахунок з товаровиробниками продукції проводиться за інтервенційними цінами, які

**ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ
ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА**

щорічно встановлюються Кабінетом Міністрів України у два етапи: перший етап у розмірі 50 % вартості майбутнього врожаю – після підписання контракту (кінець першого кварталу - третій місяць з початку року); другий - 50 % у середині третього кварталу (одинадцятий місяць) після складування врожаю у зернохосвищах. При цьому не враховується, що на момент виплати першої частини вартості посівна компанія практично завершена за рахунок власних коштів товаровиробників, які являють собою в основному крупні корпорації [7]; не виключаються у весняно-літній період прояви форс-мажорних обставин у вигляді природно-кліматичних катаклізмів повністю або частково знищуючих врожай [9]; має місце дефіцит державного бюджету у першому кварталі внаслідок його низького наповнювання (Табл. 5).

Таблиця 5.

Дисконтовані потоки витрат при державних форвардних закупках зернових

Сільськогосподарська культура	Інтервенційна ціна, грн./т	Дисконтована інтервенційна ціна, грн./т.		
		PV ₁	PV ₂	PV ₃
Пшениця м'яка групи "А"				
1641	1641	1641	1641	1641
1541	1541	1541	1541	1541
Пшениця м'яка групи «Б»				
4 клас	1612	1476	1457	1495
Жито				
1 клас	1725	1580	1559	1599
2 клас	1643	1504	1485	1523
3 клас	1565	1433	1414	1451
В середньому:				
грн./т	1670	1529	1509	1548
%	100	91,6	90,4	92,7

У таблиці 5 наведено середні базові інтервенційні ціни на зернові культури, встановлені Кабінетом Міністрів України на форвардних закупівлях 2012 р. (1670грн./т.) та розраховані їх дисконтовані значення при різних схемах сплати.

Наведене визначає доцільність перерозподілу виплати вартості врожаю у 2, 3 та 4 кварталах. Ефективність виплат частками визначалася по зміні вартості грошей у часі за умов перерозподілу загальної суми у пропорціях: 25% : 25% : 50%; 50% : 25% : 25% відповідно до існуючого перерозподілу 50% : 50%.

У загальному плані теперішня вартість одиниці змінюється у часі за залежністю дисконтованого грошового потоку [10]:

$$PV = F_j \frac{1}{(1+r)^j} \quad (1)$$

де: PV – дисконтована вартість грошей у часі; F_j – оцінювана маса грошей; r = r₁ + r₂, (r₁ – щомісячна ставка Національного банку України визначена за умов її рівномірного розподілу за місяцями бюджетного року та r₂ – щомісячний прогнозний рівень інфляції, що визначається згідно з Законом України про державний бюджет; j – визначений період часу за місяцями року).

Для визначених умов перерозподілу будемо мати:

$$PV_1 = 0,5F_1(1+r)^{-2} + 0,5F_1(1+r)^{-11} \quad , \text{грн./т.} \quad (2)$$

$$PV_2 = 0,25F_1(1+r)^{-2} + 0,25F_1(1+r)^{-7} + 0,5F_1(1+r)^{-11} \quad , \text{грн./т.} \quad (3)$$

$$PV_3 = 0,5F_1(1+r)^{-2} + 0,25F_1(1+r)^{-7} + 0,25F_1(1+r)^{-11} \quad , \text{грн./т.} \quad (4)$$

Дисконтовані вартості інтервенційних цін розраховані за залежностями 3, 4 відрізняються в середньому від нормативної вартості (залежність 2) на 1,2% та 0,9% відповідно, що дозволяє визначити найбільш ефективним варіант виплати вартості врожаю за триразовою схемою з співвідношенням

25% - 25% - 50% і який відрізняється від базового на 20 гривень на кожній тоні.

При цьому загальний обсяг закупівель об'єктів державного цінового регулювання (пшениця тверда та м'яка, зерно суміші пшениці та жита) становив 1,140 млн. т., що дозволяє визначити економічну ефективність запропонованої схеми розрахунків у обсязі 22,8 млн. грн.

Висновки:

1. Встановлена функціональна лінійна залежність валового виробництва зернових регіонами України від рівня державної підтримки зі співвідношенням 37 : 1, що свідчить про стимулюючий характер самої підтримки для великотоварних виробників.

2. Розроблена модель ранжування регіонів країни за комплексним рейтингом, шістьма економічними показниками, за якими по ретроспективним даним визначається спрямованість їх ефективної діяльності в рослинництві або тваринництві за видами виробленої продукції.

3. Визначено за результатами аналізу змін вартості грошей у часі економічну доцільність переходу від дворазової сплати державою вартості продукції рослинництва при форвардних закупівлях у співвідношенні 50% : 50% до триразової – 25% : 25% : 50% з економічною ефективністю більше 20 мільйонів гривень на рік

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Старостенко Г.Г. Національна економіка: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Г. Г. Старостенко, О. В. Онішко, Т. В. Поснова; Національний ун-т податкової служби України. – К.; Ліра – К, 2011. - 429 с.
2. Пасенко Г.П. Наукові засади дослідження і оцінки ефективності державного регулювання аграрних відносин / Г.П. Пасенко // Теорія та практика державного управління. – Харків: ХРІУ НАДУ. - 2011. - Вип. 3(34). - С.368 – 379.
3. Маслак П. В. Критерії ефективності державного регулювання агропродовольчого сектора економіки / С.П.Маслак // Вісник Житомирського національного аграрного університету. - 2011. - № 2 (29) т.2. - С.75 – 83.
4. Ткачук І.В. Державна фінансова підтримка сільськогосподарських підприємств / І. В. Ткачук // Облік і фінанси АПК. – 2011. - №2. – 102-105.
5. Діброва А. Д. Ефективність державної підтримки виробництва продукції тваринництва в Україні / А. Д. Діброва // Економіка АПК. -2010. - № 9 С. 54-60.
6. Зинченко А. П. Аграрная политика: учебное пособие / Зинченко А.П., Назаренко В. И., Шайкин В. В. и др.; под ред. А. П. Зинченко.- М., Колос, 2004.-304 с.
7. Українська модель аграрного ринку та її соціоекономічна переорієнтація: наукова доповідь. / [О. М. Бородіна, В. М. Гесць, А. О. Гурова та ін.]; за ред. В. М. Гейця, О. М. Прокопи, І. В. Прокопи; НАН України, Ін-т економіки та прогнозування. – К., 2012. – 56 с.
8. Русан В. М. Організаційно - економічні інструменти державної аграрної політики в Україні: аналітична доповідь. / [В.М. Русан, О. В. Собкевич, А. Д. Юрченко]; Національний інститут стратегічних досліджень. – К., 2012. – 31 с.
9. Масвський В. С. Державна підтримка економіки агропродовольчої системи: страхування ризиків / В.С.Масвський, І.І.Княженко // Прометей. –Донецьк: Юго – Восток, 2012.–Вип. 3 (39).–с. 186 –192.
10. Антипов І. В. Проектний аналіз: навчальний посібник / І. В. Антипов. – Донецьк: ДонДУУ, 2008. – 293 с.